

Uitvoeringsnotitie Lokale Inclusie Agenda 'Divers en gelijkwaardig'

Zijn wie je bent, niet omdat het kan, maar omdat het zo hoort.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Voorwoord

Hier moet je je veilig voelen om jezelf te kunnen zijn.

Welkom in Súdwest-Fryslân! Hier zijn we allemaal anders, *van Zurich tot Woudsend, van Bolsward tot Koudum*. En dat is helemaal oké. Want het maakt niet uit waar je vandaan komt of wat je gelooft. Hier moet je je veilig voelen om jezelf te kunnen zijn.

Ik vind het belangrijk dat al onze inwoners dezelfde kansen krijgen en dat we elkaar met respect behandelen. Erbij horen. Op het werk, in het dorp, op school en bij de sportvereniging. Iedereen telt mee en moet zich gezien en veilig voelen. Ik wil ervoor zorgen dat niets je belemmert om je leven te leiden zoals jij dat wil. En daar ga ik mijn uiterste best voor doen.

Aandacht voor dit onderwerp is en blijft belangrijk. Dat zien we nog elke dag. Nog steeds hebben mensen dagelijks te maken met racisme, discriminatie en uitsluiting in welke vorm dan ook. Dat moeten we doorbreken, jij en ik. Samen moeten we ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen en dat je gewoon jezelf kunt zijn.

Een Mienskip met al zijn verschillen, die niet alleen getolereerd maar ook gevierd worden. Daar blijf ik me voor de volle 100% voor inzetten.

Wethouder Marianne Poelman

Inhoud

Voorwoord.....	2
1. Lokale Inclusie Agenda.....	4
1.1. Wat is inclusie en diversiteit?	5
1.2. Over wie gaat de uitvoeringsnotitie?	5
1.3. Wat is de noodzaak van een notitie op dit thema?	5
2. Wat willen we bereiken?.....	6
3. Landelijke en gemeentelijke richtlijnen	6
3.1. Wetgeving	7
3.2. Gemeentelijk beleid	8
4. Hoe gaan we onze doelen bereiken?	10
4.1. Gemeente Súdwest-Fryslân	10
4.2. Tûmba: de thema's	10
4.3. Wie voert de notitie uit?	13
4.4. Ondersteuning vanuit Movisie	13
4.5. Financiële middelen	13
4.6. De moeilijke balans vinden	13
5. Bijlagen	14
Bijlage 1. Intentieverklaring Regenboogstedenproject 2023-2026	15
Bijlage 2. Link naar Lokale Inclusie Agenda	17

1. Lokale Inclusie Agenda

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft een Lokale Inclusie Agenda (zie bijlage 1) vastgesteld (mei '23). Deze agenda bevat de doelen van de gemeente om te werken aan inclusie.

Een afspraak uit de Lokale Inclusie Agenda is dat er een uitvoeringsnotitie op het gebied van lhbtq+ personen vastgesteld zou worden. Met deze notitie geven we handen en voeten aan dat doel.

De Lokale Inclusie Agenda richt zich op verschillende diversiteitsfactoren. Voorheen werd er onderscheid gemaakt in doelgroepen. De doelgroepen zijn beperkend en soms zijn er meer doelgroepen die met één diversiteitsfactor te maken hebben.

Voorbeeld: een programma dat zich richt op mensen die de Nederlandse taal niet (volledig) beheersen, richt zich op mensen met een migratieachtergrond. Dit terwijl laaggeletterdheid niet alleen voor komt in de doelgroep: 'inwoners met een migratieachtergrond'. Door te definiëren binnen de diversiteitsfactor 'Taal & Geletterdheid' wordt er niet gewerkt vanuit doelgroepen maar vanuit de diversiteitsfactor. Hierbinnen kunnen meerdere doelgroepen zitten, zoals bijvoorbeeld 'inwoners met een migratieachtergrond', maar ook 'ouderen', 'jongeren' etc. Het doel is om daarmee meer mensen te betrekken.

Bron: Movisie

De Lokale Inclusie Agenda (LIA) bestaat uit zes levensdomeinen:

- Onderwijs en ontwikkeling
- Werk en inkomen
- Vervoer
- Welzijn, gezondheid en ondersteuning
- Vrije tijd
- Thuis

Daarnaast is er een domein toegevoegd: 'Gemeente'.

1.1. Wat is inclusie en diversiteit?

Inclusie is dat iedereen de vrijheid heeft om naar behoefte en vermogen vorm te geven aan diens leven binnen de maatschappij. Erbij horen. Je gezien, gehoord en welkom voelen. Jezelf kunnen zijn. Dat iedereen zich (h)erkend, geaccepteerd en gewaardeerd voelt als individu¹.

Inclusie en diversiteit zijn brede onderwerpen. Inclusie gaat over gelijkwaardigheid, en dat iedereen dezelfde kansen krijgt om mee te doen in onze gemeente. Diversiteit gaat over de onderlinge verschillen tussen elkaar en dat we hiernaar kunnen kijken. Dat we binnen die verschillen kunnen zien dat we allemaal in Súdwest-Fryslân wonen en we elkaar in onze waarde laten.

Diversiteit en inclusie gaan dus hand in hand. Iedereen is verschillend en iedereen heeft recht op dezelfde kansen. Divers en gelijkwaardig dus.

1.2. Over wie gaat de uitvoeringsnotitie?

De gemeente Súdwest-Fryslân wil dat iedere inwoner zich veilig voelt. We willen dat iedere inwoner zich geaccepteerd en gewaardeerd voelt als individu.

Diversiteit gaat, zoals hierboven al aangegeven, over de verschillen tussen mensen. Of het nu gaat over verschil in sociaal-culturele achtergronden, uiterlijke kenmerken, seksuele oriëntatie of gezondheid. We zijn allemaal anders. Er zit schoonheid in de verschillen.

Deze uitvoeringsnotitie gaat over de mienskip. Met al haar verschillen. Helaas moeten we constateren dat mensen (die tot een minderheidsgroepering behoren) wegens diversiteitsfactoren vaker gediscrimineerd worden, minder vaak zichzelf kunnen zijn en zich minder veilig voelen. Dit leidt tot meer psychische problemen, vaker het gevoel ongelukkig te zijn en hogere suïcide cijfers.

Dit document is voor inwoners die niet zichzelf kunnen zijn, en zich veilig voelen wegens hun seksuele oriëntatie en gender en sekse. Maar ook voor de inwoners die er voor hen wil zijn en zich medestander voelen.

1.3. Wat is de noodzaak van een notitie op dit thema?

Eén Mienskip met al haar verschillen. Idealiter zijn er geen hokjes. Geen 'wij' en geen 'zij'. Het menselijk brein werkt alleen automatisch met hokjes. Het is een manier om orde te scheppen in de hoeveel informatie die op ons afkomt. Hokjesdenken gaan -en kunnen- we niet verbieden. We zullen hard moeten werken aan de oordelen die ontstaan uit het hokjesdenken. De mensen in dit lhbtqia+-hokje ervaren vaker een scala aan klachten dan mensen die daar niet in zitten. Daarom is er een notitie nodig. Om de mensen uit de lhbtqia+ gemeenschap te (h)erkennen en hen te (onder)steunen totdat dit niet meer nodig is.

Uit de studie naar LHB-jongeren uit 2021 (Huijnk en Van Beusekom) bleek dat LHB-jongeren zich meer dan drie keer zo vaak ongelukkig voelen, zij meer psychosomatische klachten hebben en ongeveer twee keer zo vaak psychische problemen hebben (respectievelijk 42% en 18%) vergeleken met hun heteroseksuele leeftijdsgenoten.

---

¹ Gemeente Súdwest-Fryslân, *Lokale Inclusie Agenda (2023)*

Bijna een op de drie (32%) van de LHB-jongeren geeft aan zich ten minste wekelijks ongelukkig te voelen. Gevoelens van suïcide komen ook veel vaker voor onder LHB-jongeren (zie bv. Vijlbrief en Bool 2018; Kuyper 2015).

Zorgwekkend is dat uit de veiligheidsmonitor die op scholen wordt uitgevoerd blijkt dat gevoelens van veiligheid onder LHBT-leerlingen recent (tussen 2018 en 2021) verslechterd zijn (ResearchNed2022). De thuissituatie is minder vanzelfsprekend een veilige haven en ook op school zijn de ervaringen en contacten minder positief dan bij heteroseksuele jongeren.

Trans jongeren worden in vergelijking met hun cisgender leeftijdsgenoten veel vaker gepest, hebben meer ervaring met emotionele verwaarlozing of mishandeling thuis, een lagere eigenwaarde en meer psychische problemen (Van Beusekom en Kuyper 2018).

2. Wat willen we bereiken?

De gemeente Súdwest-Fryslân wil dat alle inwoners zich geaccepteerd en gewaardeerd voelen als individu. Dat iedereen zich veilig voelt en het gevoel heeft zichzelf te kunnen zijn. Daarom zetten we in op de volgende onderdelen:

- Het gevoel van veiligheid vergroten voor lhbtqi+ inwoners door vooroordelen, discriminatie, intimidatie en geweld tegen lhbtqi+ inwoners te laten afnemen. Dit willen we bereiken door de weerbaarheid van lhbtqi+ inwoners te vergroten en te werken aan verdere sociale acceptatie van lhbtqi+ inwoners. Zo ziet dit er concreet uit:
  - o Er wordt extra aandacht besteedt voor jongeren, ouderen en in kringen waar seksuele en genderdiversiteit nog een taboe is;
  - o Door in gesprek te gaan en aandacht te besteden aan thema's 'gender en sekse' en 'seksuele oriëntatie' op verschillende plekken.

3. Landelijke en gemeentelijke richtlijnen

Het Rijk zet zich in voor alle Nederlanders. In al haar verschillen. De landelijke trends over de lhbtqi+ gemeenschap geven aan dat zij nadelige effecten ondervinden. 'We' voelen ons nog lang niet solidair met elkaar. We respecteren elkander niet altijd en geven anderen niet altijd het gevoel van veiligheid en waardering. Daarom zet het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zich in om de sociale veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en Interseksue personen (LHBTI) te bevorderen. Met het Regenboogsteden programma worden actieve gemeenten op lhbt-terrein ondersteund, zowel financieel als inhoudelijk.

De gemeenten Súdwest-Fryslân en Leeuwarden zijn Regenbooggemeente en hiermee koplopers in de Provincie Fryslân. De minister van OCW heeft met de wethouders van de Regenboogsteden een intentieverklaring getekend om opnieuw een samenwerking aan te gaan in de periode 2023-2026. Door het ondertekenen van de intentieverklaring hebben de gemeenten Súdwest-Fryslân en Leeuwarden verklaard een gezamenlijke aanpak te realiseren waarbij een nieuwe uitvoeringsnotitie opgesteld wordt. Deze uitvoeringsnotitie ligt nu voor u, met hierin de thema's en afspraken over de inzet van de komende jaren.

Het gezamenlijk streven van De Regenboogsteden en de minister is de acceptatie van lhbtqi+ personen te laten toenemen onder de gehele bevolking.

3.1. Wetgeving

Gemeenten in Nederland hebben de wet aan hun zijde als het gaat om inwoners te beschermen tegen discriminatie. Onderstaande wetten geven ons als gemeente steun om bovenstaande doel te bereiken.

3.1.1. Grondwet artikel 1

Gelijke behandeling en discriminatieverbod: allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

3.1.2. Algemene wet gelijke behandeling en Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen

Volgens de Algemene wet gelijke behandeling heeft iedereen in Nederland recht op een gelijke behandeling, ongeacht godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, geslacht, nationaliteit, seksuele oriëntatie of burgerlijke staat. Ter ondersteuning van deze wet is de Wet gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen opgesteld. Hierin staat het college van burgemeester en wethouders inwoners toegang biedt tot een antidiscriminatievoorziening. Dit geeft o.a. lhbtq+ inwoners onder meer het recht op onafhankelijke bijstand bij de afwikkeling van klachten die betrekking hebben op discriminatie op basis van sekse, gender of seksuele diversiteit.

Daarnaast zijn er richtlijnen voor strafvordering voor discriminatie. Die ziet op discriminatie zoals bedoeld in art. 137c t/m 137g en art. 429 quater WvSr. Het gaat om discriminatie door natuurlijke personen of rechtspersonen op basis van verschillende gronden. De richtlijn indi-ceert sancties afhankelijk van de discriminatiegrond en de daaraan gepaard gaande wettelijke strafmaximum.

3.1.3. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)

In de Wet maatschappelijke ondersteuning staat dat inwoners zelf verantwoordelijk zijn voor het inrichten van hun leven, maar dat, wanneer dat om bepaalde redenen niet lukt, ze kunnen rekenen op hulp en ondersteuning vanuit de overheid. Zo investeert de overheid in de ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van bijvoorbeeld inwoners met een beperking, chronische, psychische of psychosociale problemen.

Het doel is dat inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving zelf richting kunnen geven aan hun leven. Ook LHBTIQ+ inwoners kunnen een beroep doen op de Wmo, als zij bijvoorbeeld in een kwetsbare positie terecht komen wegens ervaren discriminatie, isolement, eenzaamheid, armoede of een combinatie van verschillende factoren.

3.1.4. Jeugdwet

Sinds januari 2015 valt ook de Jeugdwet onder het Sociaal Domein van de gemeente. De Jeugdwet regelt hulp bij opgroeien en opvoeden. Lhbtq+ jongeren zijn geen expliciet onderwerp in de wet. De wet kan wel van toepassing zijn wanneer kinderen of jongeren te maken hebben met bijvoorbeeld gezinsproblematiek, depressie en gedragsproblemen, en wanneer zij last hebben van genderidentiteitsproblemen of problemen rondom zichzelf uiten naar buiten toe (coming-out).

3.1.5. Participatiewet

Net als de Wmo en de Jeugdwet valt de Participatiewet onder het Sociaal Domein van de gemeente. Het doel van de Participatiewet is om meer mensen (weer) aan het werk te krijgen, zowel betaald als onbetaald werk, om te komen tot een inclusieve arbeidsmarkt. Gemeenten

zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. De wet geeft gemeenten een aantal instrumenten om te zorgen dat mensen die ondersteuning nodig hebben, deze kunnen krijgen en zo een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor transgender inwoners die tijdens een transitietraject niet kunnen werken of te maken krijgen met discriminatie op basis van hun genderidentiteit.

3.1.6. Transgenderwet

Deze wet geeft aan onder welke voorwaarden mensen hun geslacht kunnen laten wijzigingen op hun geboorteakte. In juli 2014 werd deze wet aangepast: de aanvrager van de geslachtsaanpassing was niet langer verplicht een sterilisatie te ondergaan om het geslacht in de Basisregistratie Persoonsgegevens aan te passen. Sindsdien is nog wel een deskundigenverklaring vereist. Hierin verklaart een deskundige (bijvoorbeeld een arts of psycholoog van een gender-team) dat de verzoeker geïnformeerd is over de consequenties van de geslachtswijziging, dat deze persoon een geslachtswijziging wenst en dat de gevoelens duurzaam aanwezig zijn. Tegelijkertijd kunnen ook de voornamen worden gewijzigd, een procedure waar tot 1 juli 2014 nog een rechter voor nodig was. De minimum leeftijd voor de juridische geslachtswijziging is 16 jaar.

Naar aanleiding van een evaluatie in 2017 wil de overheid dat de deskundigheidsverklaring komt te vervallen, dat personen van 16 jaar en ouder terecht kunnen bij een ambtenaar van de burgerlijke stand van hun woonplaats (nu nog geboorteplaats) en dat het voor kinderen jonger dan 16 jaar mogelijk wordt de vermelding van het geslacht te wijzigen via de rechtbank.

3.1.7. Regeerakkoord Rutte IV (2021-2025)

In dit akkoord worden lhbtqia+ personen een aantal keren genoemd. Werken aan acceptatie, veiligheid en emancipatie van de lhbtqia+ gemeenschap is een pijler, net als het verhogen van de aangiftebereidheid van lhbtqia+ discriminatie. Daar worden antidiscriminatierechercheurs ingezet worden en zal het politienetwerk 'Roze in Blauw' worden versterkt.

Het Nederlandse politieke speelveld is momenteel onduidelijk. Het is afwachten wat er in het komende akkoord wordt beschreven.

3.1.8. Aangescherpte burgerschapswet

In de wet staat onder meer dat kinderen en jongeren in het funderend onderwijs moeten leren over de basiswaarden van onze democratische rechtsstaat: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Onder die basiswaarden vallen ook weer thema's zoals gelijke behandeling, het verbod op discriminatie en vrijheid van meningsuiting. Met de wet wordt verwacht dat elke schoolcultuur in overeenstemming is met die waarden.

Sinds de nieuwe burgerschapswet (augustus 2021) wordt scholen meer expliciet gevraagd om te zorgen voor veiligheid en acceptatie van lhbt-leerlingen in de klas en op school. In de wet staat expliciet genoemd: het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in o.a. geslacht en seksuele gerichtheid. En dat de school zorgdraagt voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd voelen, ongeacht verschillen.

3.2. Gemeentelijk beleid

Binnen Súdwest-Fryslân zijn veel beleidsonderdelen die werken aan belangrijke thema's binnen inclusie, diversiteit en gelijkwaardigheid. Deze programmalijnen en beleidsdocumenten hebben allen raakvlak en overlap met de doelen die in de Lokale Inclusie Agenda zijn vastgesteld en een relatie hebben met het gezonde en gelukkige inwoners met gelijke kansen voor iedereen. Dit raakt te allen tijde de mensen die om redenen als 'seks en gender' en 'seksuele oriëntatie' niet zichzelf kunnen zijn.

3.2.1. Programma Iedereen doet mee

De ambitie van het programma ‘Iedereen doet mee’ is dat de gemeente een plek is waar iedereen (kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen) gelijke kansen krijgt voor het behouden en/of ontwikkelen van een gezonde uitgangspositie.

3.2.2. Programma Ontmoeten en Dichtbij

De ambitie voor het programma Ontmoeten en Dichtbij is dat er toekomstbestendige en voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplaatsen zijn, als belangrijk onderdeel van een sterke sociale basis in wijken en dorpen waar ontmoeting wordt gestimuleerd en ondersteund.

De gemeente is dichtbij, zichtbaar, benaderbaar en toegankelijk en dat wordt ook zo ervaren door de inwoners.

Voor (kwetsbare) inwoners is de gemeente zichtbaarder, toegankelijker en beter benaderbaar.

3.2.3. Coalitieakkoord Grutsk & Tichtby

In de inleiding wordt genoemd dat de gemeente Súdwest-Fryslân 'een plek [is] voor de jonge en oudere generatie, een plek waarin iedereen gelijke kansen krijgt om gelukkig en gezond te zijn.'

De door de raad op 11 mei jl. vastgestelde Lokale Inclusie Agenda is een uitwerking van het coalitieakkoord. De thema's 'gender en sekse' en 'seksuele oriëntatie' zijn verwerkt in de Lokale Inclusie Agenda.

3.2.4. Nota Gezondheid

Momenteel zijn we halverwege de uitvoering van de nota Gezondheid 2022-2026 'Samen Doen, samen gezond'. Deze nota is op 3 februari 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. De nota Gezondheid 2022-2026 is gebaseerd op de landelijke nota Gezondheid 2020-2024 en een doorontwikkeling van de eerdere lokale nota's Gezondheid.

Súdwest-Fryslân was één van de GIDS-gemeenten¹. Mede hierdoor hebben we een stevige basis voor het gezondheidsbeleid. De nota Gezondheid 2022-2026 is verdeeld in vier onderwerpen:

1. Gezondheid in de fysieke en sociale leefomgeving.
2. Gezondheidsachterstanden verkleinen.
3. Gezonde en gelukkige jongeren.
4. Vitaal ouder worden.

De ambities in de nota Gezondheid 2022-2026 hebben een overlap met de ambities uit de Lokale Inclusie Agenda, ook op de thema's 'Gender en Sekse' en 'Seksuele Oriëntatie'. Het gaat dan met name om de thema's

1. Gezondheidsachterstanden verkleinen
2. Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
3. Gezond en gelukkige jongeren

3.2.5. Lokale Inclusie Agenda

Súdwest-Fryslân streeft met de LIA een breder inclusief beleid na dan enkel gericht op lhbtqi+ inwoners. Dit omvat verschillende diversiteitsfactoren die door Movisie zijn ontworpen, waarbij deze uitvoeringsnotitie zich specifiek richt op de doelstellingen voor de lhbtqi+ gemeenschap. Het gaat dan om de volgende doelen uit de Lokale Inclusie Agenda:

- Inzetten van zichtbaarheids campagnes Regenboogstedenproject en discriminatie

- Wij organiseren - via onze partners Tûmba en COC Friesland - campagnes en workshops voor scholieren over lhbtqi+ gemeenschap, genderidentiteit en discriminatie
- Wij gaan met culturele en sportverenigingen in gesprek over inclusie; lhbtqi+, genderidentiteit, discriminatie en toegankelijkheid.

4. Hoe gaan we onze doelen bereiken?

4.1. Gemeente Súdwest-Fryslân

De komende vier jaar wordt actief aandacht besteedt aan de lhbtqi+ gemeenschap. Dit is opgesplitst in verschillende onderdelen. Hieronder wordt aangegeven op welke thema's de gemeente Súdwest-Fryslân de komende jaren willen investeren.

4.1.1. Werkgroep Inclusie

De lancering van de Werkgroep Inclusie, samengesteld uit ambtenaren van diverse teams, heeft als voornaamste doel niet alleen het stimuleren van inclusie en diversiteit binnen hun respectievelijke teams, maar ook het coördineren van activiteiten. Door middel van bewustwording, educatie en actie zal de werkgroep als een olievlek door de organisatie verspreiden, waarbij zij een cultuur van inclusie en diversiteit bevordert op alle niveaus.

4.1.2. Netwerk Inclusie

Samen met de werkgroep Toegankelijkheid (ervaringsdeskundige inwoners die de gemeente gevraagd en ongevraagd advies geven over de toegankelijkheid van de gemeente) is het Netwerk Inclusie opgericht. Hier praten zowel inwoners als professionele partijen met elkaar praten over inclusie en diversiteit. Ervarende deskundigen en partners komen samen om te praten over oorzaken, behoeften en samenwerking. De gemeente gebruikt het netwerk als belangrijke klankbordgroep om op te halen wat er nodig is en op welke manier we kunnen aansluiten bij die behoeften.

4.2. Tûmba: de thema's

4.2.1. Samenwerking en kennisbevordering

De samenwerking rondom de uitvoering van uitvoeringsnotitie wordt geïnitieerd en georganiseerd door Tûmba.

Ook wordt samengewerkt met Regenboogbelang Heerenveen en de Werkgroep Regenboog Noardeast-Fryslân. Het coördineren van dit netwerk, en het 'voeden' ervan met de actuele kennis vanuit landelijke kenniscentra (o.a. Movisie, en de uitvoerders in de andere Regenbooggemeenten) is een continue taak gedurende het tijdsbestek van vier jaar. Tûmba treedt op als beheerder en aanjager van dit netwerk en neemt actief mee aan congressen, symposia en meedenksessies en werkt samen met het maatschappelijk veld (sport/welzijn) en commerciële voorzieningen over dit thema.

4.2.2. Zichtbaarheid

Dit aandachtsgebied is gericht op alle inwoners van de gemeente Súdwest Fryslân. Dat komt omdat het hoofddoel -bevorderen van de veiligheid en de sociale acceptie van lhbtqi+ inwoners ook vereist dat de samenleving inclusiever is. De activiteiten binnen het aandachtsgebied 'Zichtbaarheid' gaan dan ook over zaken die zich afspelen in de openbare ruimte. Inzet:

- Advisering over zichtbaarheidsacties op o.a. Coming Out Day en overige relevante dagen en hierover communiceren naar buiten toe. Bijvoorbeeld door middel van het hijsen van de regenboogvlag door een bestuurder;

- Het ontwikkelen van / bijdragen aan de invulling van evenementen, bijvoorbeeld de aanwezigheid op Pride, Bevrijdingsdag of publiekevenementen in het sociaal domein (welzijnsmarkten);
- Trainingen aanbieden aan wijk- en gebiedsteams en werknemers van de gemeenten en bij andere organisaties die in het publiek domein werkzaam zijn (bijvoorbeeld: Politie, Brandweer, Defensie)
- Bewustwording en zichtbaar maken van actuele thema's en onderwerpen met betrekking tot de LHBTI-doelgroep, bijvoorbeeld door het publiceren van actuele inzichten uit symposia en wetenschappelijke publicaties (in de lokale media).;
- Beleidsadvies: het adviseren van gemeenten over beleids- en uitvoeringsplannen over dit thema.

4.2.3. Jongeren

Uit onderzoek van kennisinstituut Movisie blijkt dat zelfmoordpogingen onder LHBTI-jongeren 4,5 keer vaker voorkomen dan onder heteroseksuele jongeren. De acceptatie van LHBTI's op scholen is vaak laag, heteroseksueel is de norm en 'homo' is een scheldwoord. Lhbtqi+ jongeren voelen zich daardoor geremd om zichzelf te zijn. Het ontwikkelen van een positief zelfbeeld wordt er ernstig door belemmerd, waardoor het welzijn van lhbtqi+ jongeren lager is dan niet-lhbtqi+ jongeren. Het aandachtsgebied 'Jongeren' is daardoor onverminderd actueel in het plan, en het omvat een scala van activiteiten en instrumenten. Ook omvat het de ontwikkeling van nieuw en actueel aanbod, door middel van samenwerkingsverbanden met aanbieders van succesvolle methoden. Inzet:

- Samenwerking met partijen die vernieuwend aanbod leveren op basis van actuele didactische en pedagogische inzichten;
- Training aan docenten;
- Advisering vanuit de rol als kenniscentrum: onderbouwen en communiceren van de relevantie van dit thema.

4.2.4. Geloofsgemeenschappen

Geloofsgemeenschappen zoals kerken, moskeeën en andere levensbeschouwelijke groepen hebben vaak een breed regionaal en landelijk netwerk. Dit netwerk wordt beheerd en georganiseerd door een overkoepelende werkgroep of organisatie. Binnen geloofsgemeenschappen is vaak enerzijds sprake van uitsluiting van lhbtqi+ personen. Anderzijds bieden de missie en visie van een geloofsgemeenschap juist kansen om tot meer inclusie te komen. De inzet ten aanzien van geloofsgemeenschappen richten zich op het laatste. Dat kan op de volgende manieren:

- Samenwerking met overkoepelende organisaties van geloofsgemeenschappen (bisdom, Raad Van Kerken en anderen);
- Meewerken en adviseren omtrent evenementen zoals een themaviering of -bijeenkomst, bijvoorbeeld een 'Roze Viering';
- Aangehaakt blijven bij het gemeentelijk OOV-beleid ten aanzien van vraagstukken omtrent religie-gerelateerde radicalisering.

4.2.5. Arbeidsmarkt & Participatie

Het aandachtsgebied Arbeidsmarkt & Participatie gaat over een veilige in inclusieve werkvloer voor lhbtqi+ personen. Het ondersteunen en adviseren van bedrijven en organisaties hierin is het belangrijkste doel. Inzet:

- Inzet van een laagdrempelig digitaal meetinstrument voor professionals, waarin ze het onderwerp 'diversiteit en inclusie' in meest brede zin kunnen introduceren;

- Aansluiten bij overkoepelende organisaties voor de arbeidsmarkt, zoals ondernemersverenigingen en samenwerkingsverbanden - behoefte peilen en daarop inspelen;
- Zichtbaar zijn op netwerkbijeenkomsten van deze groep;
- Adviserend optreden naar HR- en P&O-afdelingen van organisaties;
- Training aan leidinggevenden, management en directies;
- Kennisdeling over het thema 'Toegankelijkheid' in relatie tot de lhbtqi+ inwoners.

4.2.6. Ouderen

Het gaat niet alleen over jongeren en mensen op de arbeidsmarkt. Ook onder ouderen is dit thema relevant, zowel ten aanzien van lhbtqi+ ouderen zelf als hun sociale- en woonomgeving. De inzet is gericht op het creëren van een veilig en inclusief leefklimaat voor lhbtqi+ ouderen. Inzet:

- Aanbod van diverse werkvormen, workshops en voorlichtingen in de sociale en woonomgeving van ouderen (verzorgingshuizen, seniorencomplexen);
- Voorlichting en training aan professionals (verpleegkundig en verzorgend personeel en management);
- Zichtbaarheidsacties in de sociale- en leefomgeving van ouderen;
- Aansluiten met actueel en relevant aanbod bij aandachtsgedagen zoals de 'Week Tegen Eenzaamheid'.

4.2.7. Vluchtelingen en Statushouders

Dit aandachtsgebied gaat over mensen met een migratieachtergrond, en over culturele verschillen ten aanzien van de acceptatie van lhbtqi+ personen. De inzet betreft het bereiken van deze personen in hun leefomgeving (bijvoorbeeld: AZC's, lesgroepen voor Inburgering, gedurende het traject van Maatschappelijke Begeleiding). Daarnaast komt het onderdeel 'LHBTI emancipatie' nadrukkelijk terug in het Participatieverklaringstraject. Inzet:

- Aansluiten bij organisaties die zich bezighouden met huisvesting, inburgering, maatschappelijke begeleiding en participatie van deze groep inwoners, ontwikkelen van aanbod dat aansluit bij hun werkwijze (Vluchtelingenwerk, COA, Stjoer - Onze Familie In Leeuwarden, projecten over arbeidsparticipatie);
- Training aan professionals.

4.2.8. Sportverenigingen

Sportverenigingen zijn divers, en kunnen vaak worden beschouwd als 'de maatschappij in het klein'. De zichtbaarheid, participatie en emancipatie van lhbtqi+ personen is op sportverenigingen dan ook een actueel thema. Verschillende sportbonden en -organisaties ontwikkelen een visie en beleid over dit thema. De meest in het oog springende uiting daarvan is de 'One Love'-campagne van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB). Het verder vormgeven en versterken van een inclusieve sportomgeving is een behoefte waar de uitvoerders van dit plan op inzetten. Inzet:

- Aansluiten bij overkoepelende organisaties: NOC*NSF, sportbonden (landelijk en lokale afdelingen), Sport Fryslân en BV Sport;
- Zichtbaar zijn op netwerkbijeenkomsten van deze organisaties;
- Adviserend optreden naar management en bestuur van sportverenigingen;
- Training aan coaches en leiding;
- Advisering over zichtbaarheidsacties en evenementen voor spelers, ouders en arbitrage.

4.3. Wie voert de notitie uit?

Voor de uitvoering van deze notitie maken we gebruik van de expertise van Tûmba, het anti-discriminatie meldpunt Friesland. Tûmba heeft als werkgebied de provincie Fryslân. In de uitvoering van deze uitvoeringsnotitie werkt Tûmba intensief samen met andere organisaties die zich richten op de lhbtqi+ inwoners. Daarnaast maken we, wanneer beschikbaar, gebruik van het COC en het netwerk Inclusie.

Tûmba ontwikkelt regenboogverbindingen met allerlei partijen en inwoners. Door deze samenwerkingsverbanden heeft Tûmba een stevig netwerk om deze uitvoeringsnotitie samenhangend uit te voeren.

De gemeente maakt gebruik van het Netwerk Inclusie (4.1.2) en de werkgroep inclusie (4.1.1.) om informatie op te halen en uitvoering te geven aan de processen die eraan bijdragen te komen tot meer inclusiviteit.

4.4. Ondersteuning vanuit Movisie

Vanuit Movisie ontvangt de gemeente ondersteuning. Zo zijn er jaarlijks kennisateliers en webinars te volgen. Er zijn ook verschillende bijeenkomsten over onderwerpen die aansluiten bij het thema.

4.5. Financiële middelen

Landelijke middelen

4.5.1. GALA - SPUK

Vanuit de GALA zijn er financiële middelen gekoppeld aan de Lokale Inclusie Agenda. Deze financiële middelen zullen verdeeld worden onder de verschillende thema's in de LIA waaronder het thema lhbtqi+.

4.5.2. Regenbooggelden

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt jaarlijks €22.000,- beschikbaar voor Regenbooggemeenten. Deze middelen worden direct ingezet voor onze externe partners in de uitvoering.

Gemeentelijke middelen

4.5.3. Lokale Inclusie Agenda

Vanuit de Lokale Inclusie Agenda is er jaarlijkse €60.000,- beschikbaar plus personele inzet. Dit wordt ingezet op de verschillende thema's binnen de LIA waaronder het thema lhbtqi+.

4.6. De moeilijke balans vinden

De balans tussen zichtbaar zijn, en juist geen aandacht willen geven omdat het vanzelfsprekend hoort te zijn. De komende tijd gaan we het gesprek aan met onze professionele partijen (Tûmba/COC/Plan Bureau Friesland) en onze inwoners om het over bovenstaande te hebben. Waar is behoefte aan? Op welke manier kunnen wij daar als overheidsorganisatie op inspelen?

5. Bijlagen

- Bijlage 1. Intentieverklaring regenboogsteden
- Bijlage 2. Link naar Lokale Inclusie Agenda

Bijlage 1. Intentieverklaring Regenboogstedenproject 2023-2026

Intentieverklaring

Lokaal emancipatiebeleid 2023-2026 lesbiennes, homoseksuelen, bi+, transgender- en intersekse personen

Dit is een intentieverklaring van de wethouders van de Regenboogsteden en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden.

“Het kabinet wil een samenleving waar iedereen gelijk wordt behandeld, gelijke kansen heeft, zichzelf mag zijn en een ander met hetzelfde respect behandelt als die zelf behandeld wil worden.

Op die manier verrijken wij de huidige samenleving, zonder inperking van de rechten van een andere groep.

Emancipatienota 2022: Emancipatie is een opdracht voor ons allen”

- Nederland wil de sociale acceptatie en sociale veiligheid verbeteren van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, bi+ personen, transgender en intersekse personen (lhbtq+).
- Iedere gemeente in Nederland is verantwoordelijk voor gelijke behandeling, antidiscriminatie, sociale samenhang, veiligheid en leefbaarheid in de gemeente en maatschappelijke ondersteuning aan inwoners.
- Lhbtq+ personen hebben recht op veiligheid, gelijke behandeling en een eerlijke kans op participatie.
- Wethouders en de minister van OCW maken zich zorgen over intimidatie, geweldsincidenten, uitingen van vijandigheid en de gevoelens van onveiligheid bij veel lhbtq+ personen.
- Het is onacceptabel is dat lhbtq+ personen op veel plekken niet durven uitkomen voor hun identiteit: op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport en in hun eigen sociale kring.
- De minister van OCW wil lokaal lhbtq+-emancipatiebeleid verder bevorderen, mede op basis van externe evaluatie van de samenwerking van 2018 – 2022

De Regenboogsteden en de minister spreken het volgende af:

1. Ambities

De Regenboogsteden en de minister van OCW zetten zich in om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van lhbtq+ inwoners verder te bevorderen. Ze hebben daarbij de volgende ambities:

- De sociale acceptatie van lhbtq+ personen neemt toe onder de hele bevolking, maar zeker onder jongeren, ouderen en in kringen waar dat nog een taboe is.
- Vooroordelen, discriminatie, intimidatie en geweld tegen lhbtq+ personen nemen af.
- Lhbtq+ personen voelen zich gesteund, veilig en weerbaar op school, op straat, op het werk, in de zorg en thuis, in de sport en in hun eigen sociale kring.

2. Bijdrage van Regenboogsteden

- De Regenboogsteden vertalen hun ambities naar lokaal beleid voor de periode 2023-2026. Dat beleid stellen ze op met de direct betrokkenen.
- De Regenboogsteden maken het regenboogbeleid (nog) effectiever door intersectionaliteit in beleid toe te passen.
- De Regenboogsteden maken het regenboogbeleid (nog) effectiever door samenwerking tussen betrokken partijen te versterken.
- De Regenboogsteden monitoren en evalueren resultaten en effecten van beleid.
- Regenboogsteden richten zich op preventie én bestrijding van discriminatie van lhbtq+ personen, met specifieke aandacht voor lhbtq+ personen binnen het brede kader van discriminatie daar waar dit (nog) niet vanzelfsprekend is.
- Het normaliseren van regenboog beleid in die zin dat het de norm is om regenboogbeleid te voeren en ieder individu uit de lhbtq+ gemeenschap daadwerkelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd.
- Het regenboogbeleid (nog) beter borgen binnen bestaande kaders (diversiteit, emancipatie) en het (beter) verbinden met overig relevant gemeentelijk beleid bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, sport, veiligheid, preventieve jeugd - en gezondheidszorg en arbeidsmarkt.
- De Regenboogsteden geven het thema een vaste plaats in hun beleid. Ze stellen er ook budget en personeel voor beschikbaar.
- De Regenboogsteden informeren kleinere gemeenten in de regio over hun beleid. Ook geven ze kleinere gemeenten die daar behoefte aan hebben, advies en informatie voor hun lhbtq+-emancipatiebeleid.
- De Regenboogsteden stellen goede voorbeelden uit de praktijk beschikbaar aan de minister en aan MOVISIE.
- Om het beleid te versterken en te verduurzamen kunnen Regenboogsteden een equivalent budget van het OCW budget en/of personele capaciteit beschikbaar stellen..

3. Bijdrage van de minister van OCW

- De minister van OCW stelt € 20.000 per jaar beschikbaar aan de Regenboogsteden. Voor de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht stelt de minister van OCW € 50.000 beschikbaar.
- De minister van OCW zorgt voor inhoudelijke ondersteuning en advies bij het regenboogbeleid van Regenboogsteden door kenniscentrum Movisie en voor een jaarlijkse landelijke bijeenkomst om ervaringen en opbrengsten van de Regenboogsteden uit te wisselen.
- De minister van OCW laat de landelijke acceptatie van lhbtq+ personen monitoren.

4. Planning en looptijd

- De wethouders van de Regenboogsteden vertalen de intentieverklaring in een lokaal meerjarenplan, dat door het college van B en W wordt vastgesteld. Het plan wordt ter kennisgeving aan het ministerie van OCW voorgelegd.

Bijlage 2. Link naar Lokale Inclusie Agenda

[Lokale Inclusie Agenda](#)